ՀՏԴ 730

Արվեստագիտություն

Անահիտ ՕՀԱՆՅԱՆ
Շուշիի տեխնոլոգիական համալսարան
Ճարտարապետաշինարարական ֆակուլտետ
Դիզայնի և հագուստի մոդելավորման դեպարտամենտի հայցորդ
E-mail: anahitohanyan999@gmail.com

ՔԱՐԵՂԵՆ ԵՐԱԺՇՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱԶՄԱԽՈՐՀՈՒՐԴ ԱԿՈՐԴՆԵՐԸ

Քանդակը տեսողական արվեստի մի ձև է, որը հետագայում անվանվեց արվեստ։Այն հիմնականում կապված է եղել ծեսերի կամ պաշտամունքների հետ։ Որպես առանձին մշակույթ՝ այն առնչվում է աշխարհաքաղաքական պայմաններին հետ։ Քրիստոնության ընդունման հետ կապված՝ մեծ զարգացում է ապրել հարթաքանդակային արվեստը, և որպես եզակի քանդակային ձև՝ խաչքարային արվեստը։ Վաղնջական ժամանակներից մինչև հիմա Արցախում զարգացման ընթացք է ունեցել քանդակագործությունը։ Այդ են վկայում եկեղեցիները՝ իրենց սրբատաշ խաչքարերով։ Արցախյան քանդակագործության ծիրում անգնահատելի վաստակ ունի հայտնի քանդակագործ Յու. Հովհաննիսյանը։ «Քարեղեն երաժշտության բազմախորհուրդ ակորդները» հոդվածը ընդհանրացնում է Արցախի նշանավոր քանդակագործ, արվեստի վաստակավոր գործիչ, պրոֆեսոր, «Գյուրջյան» կիրառական արվեստի ինստիտուտի հիմնադիր, մանկավարժական հարուստ փորձ ու ակտիվ կենսադիրք ունեցող մտավորական Յու. Հովհաննիսյանի արվեստագիտական վաստակը։

Տաղանդավոր արվեստագետի աշխարհը բացահայտվում է նրա ստեղծագործություններում՝

դիմաքանդակ, կոմպոզիցիա, մոնումենտալ դեկորատիվ աշխատանքներ…

Հարթ ու միատարր չի եղել Յու. Հովհաննիսյանի ստեղծագործական ուղին: Նա իր ստեղծագործական քանքարով պատերազմական դաժան առօրյայից վեր հանեց գեղեցկությունը, սովորեցրեց պահպանել հնագույն մշակույթը և առայսօր այն բարձրացնում է նոր՝ աշխարհին տեսանելի մակարդակի. վկան՝ հայ քանդակագործության արդիական խնդիրներին համահունչ նրա ստեղծագործությունները, տարիների հունձքը, մնայուն ու մշտահունչ վաստակը:

Բանալի բառեր՝ Ապրած տարիներ, քանդակագործություն, «Արցախ» հայրենակցական միություն, մնայուն արժեքներ, տաղանդավոր արվեստագետ, արհեստավարժ պրոֆեսիոնալիզմ , Արցախի մշակույթ, ոգևորության աղբյուր, ավանդույթներ, «Որդիները չվերադարձան», «Տրտմություն», «Պարող բաքոսուհին», ոճական բազմազանություն, արդիական խնդիրներ, պատկերագիրք:

А.Оганян

МНОГОГРАННЫЕ АККОРДЫ МУЗЫКИ В КАМНЕ

Скульптура – вид визуального искусства, которая в основном связана с обрядами и поклонениями и как самостоятельная культура зависит от геополитических условий. С принятием христианства большого развития достигла платформенная скульптура, и в качестве уникального скульптурного вида – хачкаровое искусство. С незапамятных времен и до сих пор в Арцахе скульптура находится в процессе развития. Об этом свидетельствуют церкви, с их святовысяченными хачкарами. Неоценимый вклад в становление арцахской скульптуры внес Ю. Ованнесян. Статья “Многогранные аккорды каменной музыки” обобщает искусствоведческие достяжения знаменитого скульптора, заслуженного деятеля искусства, профессора, основателя института прикладного искусства “ Гюрджян”, интеллигента, ведущего активный образ

жизни с богатым педагогическим опытом. Мировоззрение талантливого искусствоведа раскрывают его произведения, портреты, композиция, монументальные декоративные работы... Творческий путь Ю. Ованнесяна не был гладким и однообразным. Он своим творческим талантом из жестоких военных будней поднял красоту, научил сохранять древнюю культуру и до сих пор поднимает ее на видимый для нового мира уровень в соответствии с актуальными проблемами армянской культуры, его творчество остается неизменной заслугой на протяжении многих лет.

Ключевые слова: *Прожитые годы, скульптура, патриотический союз «Арцах», извечные ценности, талантливый художник, профессионализм, культура Арцаха, источник вдохновения, традиции, «Сыновья не вернулись», «Грусть», «Танцующая ведьма», стилистическое многообразие, насущные проблемы, книга иллюстраций.*

A.Ohanyan

POLYPHONIC CHORDS OF MUSIC IN STONE

Sculpture is a form of visual art, which later became known as art. It has mostly been associated with rituals or cults. As a separate culture, it was connected with geopolitical conditions. In connection with the adoption of Christianity, the flat sculpture art experienced a great development, and as a unique form of sculpture, the khachkar art. Sculpture has been developing in Artsakh since ancient times until now. This is evidenced by the churches with their sacred khachkars. Famous sculptor Yu. Hovhannisyan has an invaluable contribution to the history of Artsakh sculpture.The article "Polyphonic chords of music in stone" presents a summary of the creative merits of the prominent sculptor of Artsakh, honored artist, professor, founder of the Gyurjyan Institute of Applied Arts, an intellectual with rich teaching experience and an active life position, Yu. Hovhannisyan.

His works - busts, compositions, monumental and decorative works - reflect the world of a talented artist.

The creative path of Yu. Hovhannisyan was not easy. With his artistic talent, he brought out the beauty in the brutal days of the war, taught to preserve the ancient culture and to this day raises it to a new level visible to the World. The evidence is his creation in line with the current problems of Armenian sculpture, rich long-term experience, enduring and actual merit.

Key words: *Lived years, sculpture, Artsakh patriotic union, eternal values, talented artist, professionalism, culture of Artsakh, source of inspiration, traditions, "Sons did not return", "Sadness", "Dancing Witch", stylistic diversity, pressing problems, book of illustrations .*

Քանդակը վաղնջական ժամանակներից տեսողական մտածողության մի ձև է, որը հետագայում անվանվեց արվեստ ու ներառում է եռաչափ առարկաների ստեղծում՝ փորագրելով կամ ձուլելով քարի, փայտի ու մետաղի մեջ: Այն կարող է լինել ճանաչողական՝ իրական աշխարհից, կամ աբստրակտ՝ առնչվելով մտքերի ու գաղափարների հետ՝ այս կամ այն համայնքի աշխարհընկալման համապատասխան:

Այն հիմնականում կապված է եղել ծեսերի կամ պաշտամունքների հետ: Հետագայում ավելի առարկայական է դարձել՝ կապված քաղաքակրթության զարգացմանը, ինչպես նաև կյանքի տարբեր ոլորտների մեկնաբանմանը ու գովերգմաը՝ հանդես գալով թե՛ առանձին, թե՛ համատեղ՝ ճարտարապետաշինարարության հետ: Որպես առանձին վիզուալ (տեսողական) մտածողության ձև՝ այն կոչվել է *հաստոցային*: Հայ ժողովրդի պատմության մեջ կլոր քանդակ ունեցել ենք Վանի թագավորության ժամանակ. պաշտամունքային նշանակության հսկա դիմաքանդակներ էին դրանք: Արտաշեսյան դինաստիայի ժամանակ՝ հելլենիստական շրջանում, քանդակագործությունը կրել է հունա-հռոմեական արվեստի ազդեցությունը: Որպես առանձին մշակույթ, կապված մեր աշխարհաքաղաքական անբարենպաստ պայմանների հետ, այն զարգացում չի ապրել: Հետագա դարերում՝ քրիստոնեության ընդունմամբ պայմանավորված, մեծ զարգացում է ապրել ճարտարապետական պաշտամունքային կոթողների հարթաքանդակային արվեստը, և որպես եզակի քանդակային ձև՝ խաչքարային արվեստը: Այստեղ արդեն հայ մարդու քանքարի ուժը հրաշքներ է գործել, հատկապես վերածննդի ժամանակաշրջանում: Հայաստանում վերածննդի սկիզբը համարվում է IX դարը: Հայ իրականության մեջ հաստոցային քանդակը սկզբնավորվեց 18-19-րդ

դարերում և զարգացում ապրեց 20-21-րդ դարերում: Ունեցանք փայլուն անուններ՝ Հակոբ Գյուրջյան (ծնունդով շուշեցի), Արա Սարգսյան, Երվանդ Քոչար, Ղուկաս Չուբարյան, Արտաշես Հովսեփյան, Սուրեն Նազարյան և ուրիշներ:

Վաղնջական ժամանակներից մինչև հիմա Արցախում զարգացման ընթացք է ունեցել քանդակագործությունը: Այդ են վկայում եկեղեցիները՝ իրենց սրբատաշ խաչքարերով: Արցախյան քանդակագործության ծիրում անգնահատելի վաստակ ունի հայտնի քանդակագործ Յու. Հովհաննիսյանը:

Մարդու ապրած տարիներն անիմաստ են, եթե չեն իմաստավորվում արած-թողածով: Եթե դրանք գեղեցիկ ներկա ու անցյալ չեն, ապա կորցրած տարիների ցավ ու մորմոք են...

Սիրով ու հիացմունքով ենք թերթում Յու. Հովհաննիսյանի՝ գործի հանդեպ անմնացորդ նվիրումով արվեստագետի կյանքի էջերը: Գնալ դեպի արվեստի բարձունքները՝ միշտ հավատարիմ մնալով արմատներին. ահա ճշմարիտ արվեստի ճանապարհը, ազգայինով շնչող, ազգայինը շեշտող ու հաստատող արվեստագետի ուղենիշը:

Արցախի ճակատագրով ապրող արվեստագետ-քանդակագործն ամբողջ կյանքում եղել է ինքնահաստատման պայծառ ուղիներ փնտրող թե՛ փոքրածավալ և թե՛ մոնումենտալ ստեղծագործություններում: Արվեստի մեջ կատարյալ է այն ստեղծագործությունը, որը զգացումի ու խոհի միասնություն է: Փորձենք տարանջատել դրանք, մերկը կվերածվի մերկապարանոց և անդուր կոթողի: Ահա Յու.Հովհաննիսյան քանդակագործի առաջին կարևորագույն հատկանիշը: Ասելիքը բխում է սրտից և անցնում մտքի քուրայով: Թերևս այդ է պատճառը, որ արվեստագետի բազմաթիվ քանդակները հոգու տագնապ ու ճիչ լինելով՝ նաև խրոխտ ու հաստատուն բանականություն են: Բազմաբովանդակ ու իմաստալից ասելիքը խոսուն է ու բնութագրող, իսկ արվեստը մնայուն է, երբ խոսելու ընդունակություն ունի: Դրա համար պետք է սյուժետային հենքը խորքից ուղեկցի դիտողին, ընկալողին և կենդանի ձայներով զրուցի նրա զգացմունքների հետ: Ոչինչ է արվեստը, եթե նրա տպավորությունը խամրող է կամ կարճատև, իսկ ընկալողի հիշողության մեջ երկար մնալով՝ այն վերածվում է մարդկայնորեն գեղեցիկ ու մնայուն, կյանքոտ ստեղծագործության:

Յու. Հովհաննիսյանը յուրացրել է դասական արվեստի առանձնահատկությունները: Թերևս դրանից են նրա խիստ արդիական ստեղծագործությունները դառնում մնայուն արժեքներ, որոնք այսօր յուրօրինակ հույս ու հավատ են, մարդկային խռովք, անանց կարոտ ու վիշտ՝ միշտ առինքնող, հավաստի ու ինքնօրինակ ակորդներով:

Տաղանդավոր արվեստագետի կյանքի ուղին բազմաբովանդակ ու հետաքրքիր ստեղծագործություն է՝ ապրած իմաստալից տարիներով:

Ծնվել է 1948թ. մայիսի 12-ին Շոշ գյուղում: 1974թ. ավարտել է Երևանի գեղարվեստաթատերական ինստիտուտի քանդակագործության բաժինը: 1979-ից մասնակցել է հանրապետական ցուցահանդեսների, 1981-89թթ. զբաղվել է մանկավարժական գործունեությամբ: 1979թ-ից Հայաստանի նկարիչների միության անդամ է: Արցախյան պատերազամի ծանր օրերին նա իր ժողովրդի ցավի հետ էր՝ Արցախի ճակատագրով ապրող անհատ: Երևանում արցախահայության «Արցախ» հայրենակցական միության անդամ էր, իսկ 1991- 1996թթ.՝ նրա ղեկավարը: 1996թ. Յու. Հովհաննիսյանը մեկընդմիշտ տեղափոխվում է Արցախ և հիմնադրում «Գյուրջյան» կիրառական արվեստի ինստիտուտը՝ իր ստեղծագործական ունակությունները հայ երիտասարդությանը փոխանցելու սրբազան նպատակով: Մի առիթով Յու. Հովհաննիսյանը ասել է. «հայրենիքը ստեղծում են այնտեղ ապրելով, մեռնելով ու կորցնելով, հեռվից կարոտելով հայրենիք չեն ստեղծում»:

Հովհաննիսյան քանդակագործի աշխարհը բացահայտվում է նրա ստեղծագործություններում, որոնք խոհ են, զգացմունք: Սրանք գիրկընդխառն հանդես են գալիս ժանրային լայն ընդգրկում ունեցող ստեղծագործություններում՝ դիմաքանդակ, կոմպոզիցիա, մոնումենտալ դեկորատիվ աշխատանքներ: Միանգամայն ճիշտ է Նունե Հայրապետյանը. «Առարկայական աշխարհի պարզ մոդելը քանդակագործի ձեռագրով փոխակերպվում է իդեալի, առարկան դառնում է կավեղեն ու քարեղեն մեղեդի»[1]: Սա հենց հեղինակի արվեստի այբուբենն է, որի վրա հյուսվում է արվեստի մնայուն կոթողը՝ հեղինակի գեղարվեստական մտածողության ու սուր դիտողականության արդյունքը: «Պատերազմից թուլացած ժողովրդին հոգեպես սատարելու համար, պետք է ստեղծել բարձր արվեստ»,- զրույցներից մեկի ժամանակ ասել է արվեստագետը:

Յու. Հովհաննիսյանի ստեղծագործական ուղին դժվար և մաքառումներով լի էր: Ծանր տարիներ էին, պատերազմական տարիներ, իսկ արվեստը գրեթե մոռացված էր (երբ արկերն են ոռնում, մշակույթը լռում է): Յու. Հովհաննիսյանն իր ստեղծագործական քանքարով պատերազմական դաժան առօրյայից վեր հանեց գեղեցկությունը, սովորեցրեց երիտասարդությանը պահպանել հնագույն մշակույթը, այն բարձրացնել նոր՝ աշխարհին տեսանելի մակարդակի: Բազմաթիվ օրինակները վկայում են, որ Յու. Հովհաննիսյանի կատարողական տեխնիկան առավել արտահայտիչ դրսևորվում է դեկորատիվ-սիմվոլիստական ձևամտածողություններով:

[1] *«ԼՂ Հանրապետություն», Ստեփանակերտ, 16 մայիսի, 1998:*

Արվեստի հետաքրքիր և յուրահատուկ դրսևորումներ ունի նրա քանդակագործությունը: Նկատելի է, որ չափազանց գերզգայուն արվեստագիտական ընկալումը երբեմն լարվածությունը վերածում է պոռթկման, զգացմունքների գերխտացման: Այդ գերխտացումը երկար ժամանակ մնում է դիտողի հիշողության մեջ, մտապատկերներում. վկան՝ «Յոթ բռունցք-Ըմբոստացած Արցախ» քանդակները: Յուրի Հովհաննիսյանի արվեստի աշխարհը բազմաթիվ առանձնահատկություններ ունի: Ոճական բազմազանությունը դիտողի մոտ ձևավորում է բարձր ճաշակ, նուրբ ու ինքնատիպ ընկալում. վկան՝ «Երաժշտություն», «Պոեզիա», «Տրտմություն», «Զրույց», «Պարող բաքոսուհին», «Պատանեկություն» գործերը: Այս կոթողներում ակամայից զգում ենք գրականության, պոեզիայի և քանդակագործության աղերսները՝ կենդանի, խոսուն, բազմազգացում, ինքնատիպ: Պոեզիայի նման թախծոտ ելևէջներից են հյուսված արցախցու առօրյայի, կյանքի զանազան դրվագներին վերաբերող քանդակները: Արցախցի Մուխան դայու քանդակը մարդկային հոգս ու տառապանք է արտահայտում, խռովք ու անանց կարոտ, վիշտ: Եվ ինչպես պոեզիայում վեհ է տառապանքը, մարդկայնորեն գեղեցիկ ու խոսուն, այդպես և քանդակագործության մեջ. Հովհաննիսյանի «Որդիները չվերադարձան» քանդակը թախծաշաղախ տրամադրության, տառապանքի ու ցավի հետ նաև հավատի անսքող ակորդներ է «նոտավորում»:

Յու. Հովհաննիսյանի քանդակի աշխարհը ունի մի կարևոր առանձնահատկություն ևս. այն առաջին տպավորությամբ փոթորկահույզ է, բայց խորքում հոգեպարար հանգստություն է անկնալում: Այն հարցին, թե ինչպես է քանդակագործին հաջողվում ստեղծածին շունչ ու կենդանություն տալ, Յու. Հովհաննիսյանը պատասխանում է. «Ամբողջ գաղտնիքը և վարպետությունը հենց դրանում է, որ կարողանաս այդ անշունչը դարձնել շնչավոր: Հրաշք է, թե ինչ՝ չգիտեմ: Գիտեմ միայն, որ պետք է շատ ջանք թափել, պետք է շատ սիրել-փայփայել: Մեծ ու անասելի նվիրումով պետք է կավի հոգին մտնել: Կավի և քանդակագործի երկխոսությունն էլ սեր է, քանդակագործի սիրող մատների ջերմությանը, եթե կավը տրվեց… ծնվում է քանդակը, սրանում է քանդակագործի մեծությունը, վարպետությունը: Կարող է քարաժայռի չափ մեծ քանդակ լինել, բայց անշունչ, մեռած մնալ, իսկ փոքրիկ մի գործ կարող է խոսել քեզ հետ, սա է գաղտնիքը»[1]:

Արվեստի մյուս տեսակներից քանդակագործությունը տարբերվում է նրանով, որ սուղ միջոցներով շատ բան է ասում: Լայն մտահորիզոնի տեր արվեստագետի հետ հաճելի է զրուցել քանդակագործության անցած

[1] *«Լուսարար» (ներդիր) , Ստեփանակերտ, 2007, թիվ 14-15, էջ 3:*

ճանապարհի, արցախյան քանդակագործության առանձնահատկությունների շուրջ: Հովհաննիսյանի ստեղծագործության յուրատիպությունը **միօրինակության հաղթահարումն** է: Թեմատիկ բազմազանությունը կյանքի տարբեր բնագավառներ է խորհրդանշում: Ոչ մի ցուցադրական, ոչ բնական շտրիխ չենք տեսնում նրա քանդակներում: Շատ քանդակներում էլ տեսնում ենք բնության հրաշակերտումի և քանդակային կերպարի միահյուսումը («Գայանեի քանդակը», «Բարբարայի քանդակը»): Յուրաքանչյուրն առանձնանում է իր հոգեկան կերտվածքով, տրամադրությամբ, կենդանի գծերով: Հայրենասիրության և վրիժառության զգացումների խտացում է Սողոմոն Թեհլերյանի դիմաքանդակը: Հովհաննիսյանի քանդակագործության առանձնահատկություններից է նաև **գեղագիտականի և խոհականի միահյուսումը**: Փայլուն պրոֆեսիոնալիզմ ենք տեսնում «Անդրանիկ Զորավար», «Յոթ բռունցք», «Հրեշտակը գրքով», «Քրիստոնեության վերադարձը», «Շարժում», քանդակներում: Կենսահաստատ տրամադրություն է ծորում Աշան գյուղի ազատամարտիկներին նվիրված երկաստիճան կոմպոզիցիան: Այն դեկորատիվ լուծումներով արտացոլում է ծնկաչոք կնոջը՝ լուռ, որդեկորույս մոր կերպարը: Երկրորդ աստիճանում տեսնում ենք ազգային ազատագրական պայքարի հերոսներին: «Մոնումենտալ-դեկորատիվ քանդակը միշտ էլ գրավել է ինձ», - խոստովանում է քանդակագործը և առաջինը մտաբերում Չարենցավանի հաստոցաշինական գործարանի ցուցադրական դահլիճը զարդարող 12 մետրանոց «Վերածնունդը»: Հետաքրքիր բարձրաքանդակներ են «Պեգասներ», «Անդրանիկ և սեբաստացի Մուրադ» , «Արցախ...Պայքար» աշխատանքները:

Գեղագետ, արվեստաբան Լևոն Լաճիկյանը արվետագետ Յու.Հովհաննիսյանի գործն արժևորող «Խոհական զգացմունքի վարպետ կերպավորողը» հոդվածում նկատում է. «Գիրքը հատուկ դերակատարություն ունի Յու. Հովհաննսիյանի ստեղծագործության մեջ: Այն խորհրդանշում է ընդհանրապես հոգևոր մշակույթ, իմացական ժառանգություն» [1]:

Հիրավի, ճշմարիտ արվեստագետը չի կարող կապ չունենալ արվեստի մյուս տեսակների հետ: Հովհաննիսյանի շատ քանդակներ վկայում են գրականության, պոեզիայի և քանդակագործության հոգևոր կապը: Հրաշալի կոթող է «Արվեստի վերադարձը» քանդակը, ուր քայլող հրեշտակը գիրք ունի ձեռքին պարզած, իսկ 2007-ին ստեղծված պատանեկություն քանդակի հերոսուհին, կարծես հմայված արձանացած է պոեզիայի գիրք ընթերցելիս: Հայոց գրերի 1600-ամյակին է նվիրվել Մաշտոցի կերպարը բնութագրող

[1] *«Հայաստանի Հանրապետություն», Եր., 2008, 14 հունիսի, թիվ 115, էջ 5:*

քանդակը: Այն հայոց գրերի պատմությունն է, միաժամանակ հայ ժողովրդի հարատևության խորհրդանիշը: Քարե այս խորաքանդակն այսօր էլ իր մնայուն տեղն ունի Արտաշատում: Ահա թե ինչու Հովհաննիսյան արվեստագետի համար քանդակը ավելի շատ ներդաշնակության հասնելու ազնիվ տենչ է: Գեղեցիկ է կյանքը, եթե այն ներդաշնակ է, անբիծ, մաքուր, երաժշտության նման հոգեպարար, պոեզիայի նման զգացումնալից: Հովհաննիսյան արվեստագետը երբեք ստվերում չի եղել: Ակտիվ, ազնիվ, արժանապատիվ կենսադիրքը, մասնագիտական բարձր պատրաստվածությունը, նաև՝ մանկավարժական հարուստ փորձը սերունդներ կրթելու գրավականներ են: Նրա հարուստ կենսագրության շուրջ գրվել են բազմաթիվ հոդվածներ, որոնք դեռևս ըստ էության չեն բացահայտում արվեստագետի աշխարհը: Այն սպասում է իր հետազոտողին, որովհետև Արցախը կիրառական արվեստի բնօրրանն է, նրա ուսումնասիրությունը հրատապ խնդիր է: Հովհաննիսյան արվեստագետի վաստակը անուրանալի է Արցախի մշակույթի պատմության մեջ:

Արվեստագետն ամբողջ կյանքում իր մանկավարժական գործունեությունը միահյուսել է արվեստի խորախորհուրդ, դժվար, բայց և հոգեպարար բնագավառի հետ: Բազմաթիվ առանձնահատկություններից թերևս կարևոր է Յու. Հովհաննիսյանի ինքնատիպ արվեստի **բազմազգացումայնությունը**: Զգացմունքը ծնում է բանականություն և հակառակը: Յուրի Հովհաննիսյանը գիտի քանդակի նյութի լեզուն. «Քարի հմայքն ուրիշ է, բազալտի հմայքը շատ հայկական է՝ կապտավուն, նուրբ երանգ ու գեղեցիկ ձևեր, այստեղ խաբել չի լինի, բազալտը սիրում է զրնգացող, լիքը ծավալաձևեր... Քանդակի մեջ ծավալը և ձևը միշտ էլ առաջին տեղում են»[1]:

Շատ հաճախ Յու. Հովհաննիսյանն անկեղծորեն ափսոսում է, որ ամբողջ կյանքը քանդակին չի նվիրել. «Ես չպիտի շատ զգացմունքային լինեի, պիտի ավելի հաստատակամ բռնեի քանդակն ու բաց չթողնեի»: Մեր համոզմամբ, հենց զգացմունքայնությունն է ծնել ու սնել քանդակագործի երևակայությունը, ստեղծագործական աշխարհը, խթան հանդիսացել մնայուն կոթողների ստեղծման: Իսկ մանկավարժական աշխատանքը նպաստել է արվեստագետի մարդաճանաչողությանն ու աշխարհաճանաչողությանը: Մանկավարժ-քանդակագործ. մեկը մյուսին լրացնող երևույթներ: Երկու դեպքում էլ արվեստագետը գործ ունի մարդու հետ, գործում է նրա հետ, նրա համար: Իսկ դա օգնում է թումանյանական «արևի նման նայեք աշխարհին» տեսության կիրառմանը աշխատանքում և ամբողջ կյանքում: Հատկանշական է, որ 2014թ. լույս տեսավ «Յու.

---

[1] *«Լուսարար», Ստեփանակերտ, «Զրույցներ քանդակագործի հետ», 2007, համար 14,15:*

Հովհաննիսյան» պատկերագիրքը, որը ներկայացնում է քանդակագործի ստեղծագործությունների ընտրանին: Գիրքը արվեստաբան Լուսինե Գասպարյանի «Երբ ձուլվում են աշխարհն ու քանդակ» առաջաբանով ընդգրկում է հեղինակի շուրջ 63 աշխատանք: Գրքի վերջում «Տարեգրություն» հավելվածն է, որն ամբողջացնում է հեղինակի վաստակը՝ ապրած ու արդյունավետ տարիների սեղմ բնութագրմամբ:

Յու. Հովհաննիսյանի վաստակը դրանով չի սպառվում: Կան բազում փակ էջեր, որոնք հայ քանդակագործության արդիական խնդիրներին համահունչ ստեղծագործություններ են և բացահայտում են հեղինակի ստեղծագործական աշխարհը: Արցախ աշխարհի արվեստը սպասում է իր հետազոտողներին, իսկ Հովհաննիսյանին նվիրված գիրքը շարունակելու կարիք ունի, քանի որ հեղինակի ոգևորության աղբյուրը հայրենի եզերքն է՝ իր ավանդապաշտ աշխատասեր մարդկանցով: Հովհաննիսյանի արվեստը սնվում է մեր դասական արվեստի լավագույն ավանդույթներից: Իսկ արմատներ ունեցող արվեստը երբեք չի հնանում:

Նուրբ ու խորիմաստ դիտողականություն, հոգեվիճակի նրբահյուս բացահայտում, կերպարի արտահայտչականություն, նյութի և տեխնիկայի համադրման կարողություն, ձևի և բովանդակության միասնություն, կուռ և հստակ հորինվածք, հետաքրքրիր լուծումներ, դասական արվեստի ավանդույթների կիրառում, նյութի մշակման կարողություն... բազմաթիվ առանձնահատկությունները Յու.Հովհաննիսյանի արվեստը դարձնում են մնայուն ու մշտահունչ:

Գրականություն

1. «Լուսարար», Ստեփանակերտ, «Զրույցներ քանդակագործի հետ», 2007, համար 14,15:
2. «Հայաստանի Հանրապետություն», Երևան, 2008, 14 հունիսի, թիվ 115, էջ 5:
3. «ԼՂ Հանրապետություն», Ստեփանակերտ, 16 մայիսի, 1998:

Նյութը ներկայացվել 22.05.2023,
գրախոսման է ուղարկվել 19.06.2023,
տպագրության ընդունվել 22.06.2023:
Հոդվածը տպագրության է երաշխավորել խմբագրական խորհրդի անդամ, պրոֆեսոր, ՀՀ արվեստի վաստակավոր գործիչ Դ. Է. Մուրադյանը: